По конфіскаті — наклад другий!

Ч. 20. (9.851) Львів, вівторок 26. вересня 1922 Почтову оплачено готівкою. Рік XL.

ДІЛО

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143 322.
Адреса тел.: „Діло—Львів".
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 2000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 300 н. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 2 500 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 80 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

Начальний редактор: ФЕДЬ ФЕДОРЦІВ.

Львів, 25. вересня 1922.

Спокою і рівноваги. Саме в річницю широко закроєних трусів і арештів, що мали місце минулого року, саме в момент виборчої акції польського уряду і приготовлюваного воєвідського „самоврядства", саме в хвилі, коли Загальний Збір Союза Народів вже вдруге ухвалює резолюцію про конечність і невідкличність вирішення правного стану у Сх. Галичині, — саме тоді польська поліція розвинула широку акцію в українських інституціях і будинках.

Трусять, перевертають, шукають, підглядають, нарушують нормальний рух українських культурних і економічних, отже аполітичних інституцій, чим спричинюється тим інституціям важкі шкоди.

Вихідною точкою до того рода діяльности польської поліції було підложення бомби в домі „Просвіти". Злочинна рука вандала, якогось комітаджі чи огидного провокатора всадила вибуховий матеріял в електричний мірник. Вибух спричинив значні шкоди, одначе не такі, яких надіявся вандал. По всякій імовірности підложення бомби мало три цілі: знищити машиновий відділ друкарні, щоби позбавити в цім важнім часі українське громадянство своєї преси; дальше зруйнувати хоч частину будинку, де міститься багато українських інституцій, щоби отже тим чином довести до дельожовання камениці і припинення на довший час всякої діяльности тих інституцій, і вкінці —

Двох перших цілей не осягнено. Злочинець помилився і в невідповідне місце всадив вибуховий матеріял. Не знав він і напряму кабля. Через те друкарня вийшла ціло. Не зрушено й будинку. Старі, але міцні й широкі мури видержали напір вибуху. Правда, шкоди є значні, але будинок як цілість — не потерпів нічого.

Льогічно слідкуючи за слідами злочину, треба було шукати вандалів поза мурами „Просвіти", а коли і в мурах, то не серед Українців. Бо чиж на земській кулі, навіть ренегат і вирід з поміж Українців, міг би піднести руку проти почитаної „Просвіти", проти матері українських товариств? А зрештою, яку мету міг би мати такий злочин з боку Українців? Ще більш дивним і просто божевільно глупим мусить виглядати сховок для екразиту в ...електричному мірнику, отже в місці, до котрого кождого часу має доступ функціонар електрівні. Ну й справді! Чиж не має инших скриток на вибуховий матеріял, як електричний мірник.

Та не будемо на цю тему снувати наших думок. Фактом є одно, що поліція в пошуканні за злочинцем і екразитом окупувала камяницю „Просвіти", щільно обсадила її з усіх боків, взяла в своє посідання на протязі двох ночей і півтора дня і... перевела докладні труси в усіх убікаціях „Просвіти" від гори в низ.

Перевернуто горі дном гори книжок, паперів і записок і замісць екразиту найдено... університетські індекси, печатки й папері „Студентської Ради", літографований журнальчик „Наш Шлях" і т. п. „екразитові" бомби. В суботу поширено труси на Наукове Тов. ім. Шевченка", „Дністер", „Сокіл" і инші інституції.

Ця вандальська подія викликала велике обурення серед українського громадянства Львова. Широким відгомоном відібється вона в цілім краю і за границею.

Хоч як до живого діймає вона український загал, то власне в таких хвилях наше громадянство повинно зберігти як найбільшу рівновагу, стоїчний спокій, зимну кров. Повне опанування себе і своїх співгромадян повинно присвічувати кождому громадянинови.

Слід нам отже вистерігатися всього, що могло би дати товчок до масових арештів:

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. нн. 40.000.

З Волині.

Репресії.

Не встиг Український Виборчий Комітет у Володимирі й першого кроку ступити на полі своєї діяльности, як натравив на пригоди. Ще не висохли друкарські чорнила на відозвах Комітету до селян Володимирщини, як поліція з наказу старости сконфіскувала 800 прим. відозв. В тій відозві володимирський староста добачив цілий ряд карних переступств. Перш всього порушено приписи устава про пресу (27. арт.), який ніби вимагає друкування відозв на двох мовах. Далі ціла відозва містить в собі „клямства". Такий зміст спричинює ніби ворожнечу та сіяння ненависти серед людности до польського уряду. Бо ніби неправда, що земля на українських Холмщині, Підляшу, Поліссю і Волині кольонізується поляками-мазурами, що шкільна влада не відчиняє українських шкіл, а польські ростуть як гриби, що церкви забіраються і пересвячуються на костели та бувають випадки внущання упривілейованої нації над православною вірою.

Ті „клямства" підведені під відповідні артикули карного кодекса і передані по списанню протоколу до прокуратури.

Як укладають списки виборців?

У горохівському повіті викреслюють зі списків тих виборців, що мають 21 і 22 роки, хоча згідно з „виборчою ординацією" вони мають право голосувати. Очевидно, що є якась інструкція, на підставі якої це і робиться.

Німецьке віче в Луцьку.

В неділю 17 вересня о год. 2 дня відбулося велике німецьке віче, на котре прибули представники з всеї Волині.

Свобода передвиборчої агітації і преси.

Центральний український виборчий комітет Волині видав відозву до населення в справі виборів і дав цю відозву до друку друкарні Збара в Луцьку. Господар друкарні відніс 14. вересня ц. р. о год. 2. в полудне 14 примірників цеї відозви на попередню цензуру до луцького староства. Через добу, т. є. 15. вересня ц. р. о год. 1. в полудне коли відозву цю кінчили друкувати до друкарні явився відділ поліції з двома агентами і комісарем на чолі і відозву цю сконфісковано. В тій справі удались члени Виборчого Комітету до староства і воєвідства і повідомлено телеграфічно Варшаву.

Примірний єпископ.

Гродненський православний єпископ дав розпорядження підвладному духовенству піддержувати бльок національних меншостей.

І вуйт політикує.

10. вересня гром. с. Гараймівки У. Пащук внесла до Силенської громади просьбу в українській мові, про видачу посвідки для приміщення хорого сина на лікування.

П. вуйт Горецький відіслав неграмотну жінку до того, хто писав просьбу по українськи, щоби їй написав по польськи, заявляючи: „my mowy ukraińskiej nie rozumiemy".

Союз Народів.

Промова Жувенеля в Союзі Народів.

Французький сенатор Жувенель промовляючи оноді на засіданню 3-ої комісії сказав м. и.: Франції є незвичайно прикро, що весь світ посуджує її о воєнні наміри. Францію болить це, що її не розуміють, але Франція, котра в часі одного століття передержала 5 інвазій і котра в своїй столиці бачила 3 рази чужі війська, та Франція показала любов миру і людяности відкликуючи свої війська з над границі, щоби тільки запобічи війні. Франція від того часу дізнала тільки самих розчаровань. Французький премієр предкладаючи мировий договір представникам держави виразно заявив: „Не приношу вам ніяких стратегічних границь, не приношу вам цілком стратегічного забезпечення, але приношу вам щось кращого, себто моральне забезпечення в гарантійнім договорі з Америкою та в гарантійнім договорі з Англією і це є все, що вам приношу. — Де є, — питає Жувенель, — гарантія Америки, де є гарантійний договір Англії? До цеї хвилі видали ми 84 міліярди в золоті на відбудову нашої знищеної території, а скілько повернула нам Німеччина із цих 84 міліярдів? Усталено участь Франції в німецькому довзі на 25 проц. Я переконаний — говорив Жувенель — що тільки сама Франція думає про себе. Франція знає, що відбудова Европи повинна розпочатися від відбудови знищених територій. Франція знає також, що солідарність Европи мусить стати більш виразною, щоби не треба думати все про інтервенцію Зєдинених Держав. Своєю дорогою всі розуміють, що без помочі Америки годі буде розвязати всі труднощі. Однак треба від чогось зачати, треба передовсім зачати від себе, а тоді прийде також і поміч Америки. Франція знає добре, що в Европі є держави із здепреційованою валютою, які не можуть нічого купити і яких фінансове положення є много гірше чим фінансове положення Франції. Франція знає також, що є держави із сильною валютою, які також не можуть нічого продати. Труднощі походять звідси, що Европа пішла в 1914 р. дорогою мораторії, з якої тепер не може зійти. Німеччина думає, що лежить в її інтересі, коли не буде платити. Тому треба закинути дорогу мораторії і вернути до засади виповнення міжнародніх договорів. Для переведення цего вистане — як сказав Роберт Сесіль, — получити питання репарацій з питанням міжсоюзних довгів і треба буде врозуміти, що ті дві справи є тісно зі собою звязані. Треба заключити економічний мир, після якого прийде черга на мир політичний". До заяви Жувенеля прилучився також Фішер.

Пр. 299/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст артикулів уміщених в часописи „Діло" ч. 15. з дня 17. вересня 1922. під наголовками: 1. „В нетрах і трясовинню" від слова „Теперішній" до слова „ворога", межи словами „стат" а „Східної", межи словами „[illegible]" а „проекту", від слова „Галичину" до слова „воєвідства", від слова „[illegible]" до слова „трясовинню", від слова „А Польща" до слова „групи". 2) „Справа Східної Галичини" межи словами „[illegible]" а „політику", межи словами „Противні" а „Моравско" і від слова „про" до слова „сойму" містить в собі єство злочину з §§. 58 б, ц, і 65 а, б, з. к. узнав доконану в дни 16. вересня 1922. р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. п. к., заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мп. — Львів, дня 16. вересня 1922. (Підпис нечиткий.)

Льорд Сесіль в справі допущення Німеччини до Союза Народів.

З Льондону доносять, що льорд Роберт Сесіль вислав з Женеви до Т-ва прихильників Союзу Народів телеграму, де стверджує з жалем, що Німеччина не поставила внесення з справі допущення її до Союзу Народів. Льорд Сесіль впевнює, що таке внесення булоб з цією певністю прийняте.

Галицькі відносини.

Передвиборчі жертви.

Із села Жеребок шляхоцьких пов. Скалат їхали в ночи українські селяне Дмитро Хома і Іван Чайка. По дорозі напали на них невідомі злочинці і замордували Дмитра Хому, а другого тяжко поранили. — Істнують певні докази, що нападу доконали польські кресові герої тим більше, що це сталося в часі передвиборчої акції в селі, яке відказалося від переведення виборчих лист. При убитім найдено 300 тисяч марок, яких напасники не забрали, з чого виходить, що напад має чисто політичний характер. В тій справі ведеться слідство.

Дальші підпали.

„Dziennik Ludowy" нотує нові випадки підпалів на провінції. У Волоні згорів фільварок С. Баліцкої. У тернопільському воєвідстві занотовано 17 нових підпалів на польських фільварках. Терористи розсилають листи з погровами до польської влади. В Міжинці спалено цілий двір із стиртами збіжа княгині Любомирської. Те саме сталося в Девятчицях і Зеленці. В Яворівщині в Ожомлі підложено огонь під стодолу на фільварку.

„Gazeta Codzienna" доносить: В перемиському повіті арештовано 7 студентів підозрілих в саботажі. В Ярославі арештовано студ. Синтовича провідника українських „бойовиків" (?) При арештованню найдено компромітуючу кореспонденцію. В Судовій Вишні арештовано 2 студентів, в підозрінню, що вони перетинали телегр. дроти.

Вандалізм.

Львів, 23. по пол.

В справі …

Ясно, що коли в будинку „Просвіти" був динамітовий чи екразитовий замах, то треба бути божевільним, аби допускати, що того замаху допустилися Українці. Ще більш божевільним треба бути, аби допускати, що якась — приймім — нелегальна організація ховає чи переховує динаміт в домі „Просвіти" і то не в пивниці і не закопаний в землі, тільки в електричному мірнику. Всякому здорово думаючому чоловікови є ясно, що тут мається до діла або з тав. реванжом … Вибух спричинили або ті руки, які клали вогонь під приходські будинки в Каміниці струмиловій і острілювали ратуючих ерекціональне майно, … які вже нераз виявили себе на терені Східної Галичини, почавши від 1918. р. а властиво 1919. року.

Переведені в камениці „Просвіти" труси в звязку з вибухом дали до суботи в полудне такий вислід: В одній з бікацій найдено поліцією індекси слухачів українського університету, що справило молодим комісарям поліції велику радість. Завдяки ревности поліції найдено відбиваний на циклостилю журнальчик „Наш Шлях", посвячений суто студентським справам, дальше найдено кілька безвартісних листів і записок. Як доносять польські газети, інформовані поліцією, в книгарні натраплено на „нецензурні" книжки. В одній з убікацій опечатано стару, довоєнну реєстратуру „Народньої Канцелярії", вже тричі перекинену поліцією і ще до цього часу не зложену. Вкінці з каналу витягнено шість страшенно поржавілих, почорнілих, безужиточних карабінів, які там вкинули якісь вояки ще в листопадових днях 1918. р. Ось і вислід екразитових трусів.

Арешти.

В звязку з вибухом переводжено арешти на здогад. Арештовано кілька осіб, яких в більшости випущено на волю. В пятницю вечером арештовано директора Кр. Союза кредитового п. Омеляна Саєвича, возного тої інституції п. Антона Кузьму і його доньку Марію, яких до тепер ще не випущено. Арештовання наступило тому, що в приміщенні до Союза Кредитового кімнаті найдено згаданий вже „Наш Шлях".

Поширення трусів.

В суботу після 10. год. попол. поширено труси на дальші українські інституції, а саме на Наукове Тов. ім. Шевченка, Тов. „Дністер", руханкове тов. „Сокіл" і инші інституції, що містяться в домі „Дністра". О год. 2·30 попол. в суботу труси ще тривали.

Напрям слідства.

Як з представленого ходу подій бачимо, напрям слідства йде впрост противно, як того можна було сподіватися. Польська поліція підозріває Українців, що вони намагалися висадити в повітря свій власний дім, що вони переховують екразит чи динаміт в електричному мірнику, що вони ждали, аби до того мірника прийшов функціонар електрівні і разом з будинком вилетів в повітря. Sapienti sat!

Роля пол. агентів.

Коли в суботу після 9-тої години впущено з тяжким трудом до своїх льокалів урядовців поодиноких інституцій, то як ангели хоронителі найшлися поруч них і поліційні агенти. Вони порозсідалися в поодиноких льокалях, читали газети або водили очима по робітниках. Коли було звернутися до них, чого вони стирчать в льокалі, не вміли дати відповіди. Казали їм сидіти. Треба було ужити енергії, щоби позбутися цих людців поліцейського провидіння.

Що рів в поліції.

В пятницю вечером явилися в Дирекції поліції: д-р Іван Брик, д-р Володимир Охримович, д-р Степан Шухевич, Вол. Целевич і ред. Ф. Федорців, щоби приспішити покінчення окупації будинку „Просвіти", щоби привернути нормальний рух в інституціях, щоби звернути увагу на напрям слідства і потребу охорони українських інституцій. Дир. поліції Райнлендер був неприсутний. Супроти того першу справу докладнійше представлено радн. Крайнерови, а що до двох других обмежено на замаркованню. Радн. Крайнер виявив багато доброї волі, але в суті річи виявив себе безрадним.

Довкола грецько-турецького конфлікту.

Справа грецько-турецького конфлікту в Союзі Народів.

З Женеви доносять: Делегації до Союзу Народів з 5-ти англійських домініїв звернулися до англійського уряду з проханням нав'язати переговори в справі ліквідації грецько-турецького конфлікту.

Англійські держави в Ґаліполі.

З Царгороду доносять, що до Ґаліполі прибуло 4 англійських дредноутів і одна легка ескадра кружляків.

Комунізм в грецькій армії.

З турецьких кругів доносять, що в Родосто на Чорнім морю, де прибуло 20.000 грецьких жовнірів і більш чим 200.000 збігців, поширюється у великих розмірах комунізм. Грецькі жовніри вбили багато своїх старшин і вивісили на бараках червоні прапори. Пограблено багато складів і склепів. Підчас вуличних заворушень втратило життя багато жінок і дітей.

Турецькі погрози.

В Царгороді заперечують вістку про перехід кемалістами невтральної полоси коло Дарданелів. Все таки уряд Анґори скидує зі себе всяку відповідальність за дальші події, на випадок колиб справу Тракії не полагоджено корисно для Туреччини.

Опорожнення невтральної полоси.

Аґ. Райтера доносить з Царгороду, що на розпорядження своїх урядів, італійські і французькі військові відділи залишили невтральну полосу Ісміду і Дарданелів. На границі цеї полоси остали тільки англійські війська.

Виїзд Буйльон до Туреччини.

„Н. Фр. Пр." доносить з Парижа, що б. мін. Франклін Буйльон, котрий відбув конференцію з Пуанкаре, виїде до Туреччини, щоби стрінутись з Мустафою Кемаль Пашою.

Конференція в справі Анґори.

„Н. Фр. Пр." доносить з Парижа, що Пуанкаре, Керзон і Сфорца відбули знова нараду, яка тревала до 6 години вечером. Урядове звідомлення подає, що міністри користувались нагодою, щоби обговорити умови на підставі яких уряд Анґори міг би взяти участь в конференції. Після конференції заявив Керзон денникарам, що конференція устaлила зміст ноти, до уряду Анґори. Цей зміст буде пересланий до Льондону із запитом чи англійський уряд згодиться на ту ноту. Льорд Керзон виїхав в неділю до Льондону.

Кемаль Паша жде.

Зі Смирни вернув до Царгороду ген. Пелле і заявив, що видано всі розпорядження, які торкаються забезпечення тамошньої французької громади. Останні вісти не доносять про ніякі більші зміни в загальнім положенню. Війська Кемаля Паші не перейшли ще невтральної полоси.

Англійські надії.

„Дейлі Кронікль" доносить, що політичні англійські круги числяться з можливістю, що конфлікт на Сході дасться полагодити дорогою переговорів, на яких розглянено би турецькі домагання що до признання Туреччині Царгороду і части Тракії.

Міністри уряду Анґори в Смирні.

Пат. доносить, що до Смирни прибули міністри уряду Анґори. Звязок між Смирною і иншими містами Туреччини привернено назад.

Польські вибори і Сх. Галичина.

Польські вибори і Жиди.

„Хвиля" з 23. ц. м. друкує так два комунікати: „Партійна рада сіоністичної партії Східної Галичини приняла слідуючу постанову: Стоючи тріво на базі теперішньої своєї політики та одночасно маючи в тямці обовязок боронити права жидівської нації завжди і всюди, — сіоністична партія Східної Галичини бере діяльну участь у розписаних виборах до сойму і сенату та кличе Жидів до обєднання у майбутній виборчій акції під національно-жидівським стягом.

Екзекутива сіоністичної партії Східної Галичини".

„Президія Партійної Ради організації „Мізрах" повідомляє, що організація „Мізрах" постановила взяти діяльну участь у виборах до сойму і сенату".

Польські вибори і porządni Rusini".

Краківська „Nowa Reforma" подає своїм читачам до відома радісну вістку, яку одержала з краіни бунту і саботажу. Найшлася велика, сильна, могутня своїми впливами на всі верстви народніх мас українська політична партія, яка аж преться вислати своїх делегатів до варшавського сойму. Хто не вірить, хай послухає: „…Гадають кандидувати до сойму: Шекерик-Доників, бувший міністр шляхів в уряді Петрушевича, Лаврук, бувший посол до австрійського парляменту, селянин Дутчак і професор Твердохліб. Всі вони є членами ново закладеної радикальної партії, яка спирається на широких масах селян та яка має своїм головним тереном діяльности Покуття і Гуцульщину. Радикально-українська партія, що її органом є „Діло", розвинула сильну агітацію, що йде аж до терору, — за абстиненцією українських мас од виборів".

У першу чергу складаємо бажання вишеназваним діячам за високі посади і титули, якими щедро обдарила їх вдячна польська преса. А може дійсно Доників стане ще малопольським міністром та Твердохліб добуде катедру (пр. гигієнк мозку і рук) в якому копичинецькому університеті, хоча, поки що, ніде правду діти, — за свою відданість службу доробився лише дірявих черевиків. Взагалі „porządni Rusini" зробили, на нашу думку, дуже кепський інтерес у виборі пана і служби. Кепсько замірились та ще гірше вцілили.

З англійської преси

Селянська революція у Сх. Европі. — Польські справи в Европі. — Повільне …

Льондон, 6. вересня 1922.

Reconstrucion Keynes а, орган т. зв. „Економічної Школи John-а Edward а, приносить в числі за серпень статтю „Селянська революція у Східній Европі", в котрій автор, не реєструючи зрештою конкретних фактів, підносить ось які помітні прикмети аграрного перевороту:

1) Упадок авторитету, організації і довіря, на яких спочивав дотеперішній суспільний лад, спаралізував попит за предметами люксусу та поставив на першім пляні вимоги чисто матеріяльні, себто одягу та їжі. Через те упав промисл, а на перший плян видвигнулося значіння рільництва та збільшилася сила хлібороба;

2) Селянин в додатку зискав на упадку валюти, бо міг легко сплатити свої довги, та через те подвійно скористав на революції, як занята …

чайно се буває там, де революція є аграрного характеру;

3) Та непропорціональний зріст хліборобського впливу обнизив уровень культури в середній Европі; а спеціяльно там, де мужик остає під впливом католицького клиру, аграрна революція має характер чисто ретроградний.

Дальше інтересні студії над аграрним переворотом в Европі, приносить се число в статтях:

1) Економічні наслідки аграрної реворюції в центральній і східній Европі;

2) Аграрна проблема в Польщі та в надбалтійських державах.

Перша з тих статей (проф. Max Sering Берлін) зазначує, що з економічного боку, хоч переворот зруйнував велику посілість, то ледви чи він поставив твердо на ноги селянина. Не більше як 10—20% вивласненої великої посілости є тепер під управою. Се має тим більше значіння, коли взяти під увагу, що на Україні було 14 міліонів гектарів землі в руках великої посілости і держави, а тільки 26 міліонів в руках селян. На 296 цукроварень в Росії, 205 було на Україні. Вся продукція на експорт щезла, а села запали в середньовічний застій. Рівночасно в Польщі загострилася економічна проблема через те, що уряд лишився в руках великої посілости посередно і через те, що на сих великих просторах соціяльні ріжниці є ще більше ускладнені через національні суперечности. Великі землевласники належать до бувшої пануючої нації, як пр. барони в Латвії, Естонії і Чехії; Поляки на Литві, у Східній Галичині, Білоруси і Україні; Мадяри в Семигороді".

Отсе загострення відбивається головно в законодавстві.

*

Друга стаття доторкає етнографічної Польщі і балтійських держав та потверджує відомі факти аграрного занепаду великої посілости. „The Reconstruction" містить також під рубрикою „Польща" нотатку про 1) нове правительство, 2) Східна Галичина, 3) нові вибори, 4) польська нафтова продукція, 5) нові нафтові закони в Галичині, 6) англійський банковий кредит для польського текстильного промислу.

Дальше наступає в уступі (3) огляд нової виборчої системи, критика розділу мандатів, виборчої геометрії, силою котрої на 444 мандатів, меншости замісць 146 мандатів, дістануть щонайбільше 65—80.

Уступ (4) про нафту стверджує, що продукція в окрузі Борислава впала на 3,000 цистерн місячно через те, що правительство накладає великі тягарі і тепер поставило домагання, щоби віддавано урядови тричверти продукції. Через те французька „Financiere de Petroles" не виплатить дивіденди.

„Manchester Guardian" з 2. с. м. приносить допись з Катовиць про погроми.

Се вже другий погром від часу, як Польща обняла власть на Шлеську. Уоружені ватаги зїхались до Катовиць поїздами з ріжних сторін Шлеська. Військо і поліція дискретно щезли, а опісля урядники помагали в погромах на стації. До погромів провадили охочих до легкої наживи елеґантно убрані і видно образовані панечі з Варшави і Галичини.

*

Полковник Edward Mandell House, конфідент і спеціяльний відпоручник бувшого през. Вільзона, та один з найкраще поінформованих дипльоматів Америки обїхав недавно Европу і стверджує, що її положення невимовно критичне. Мораторія ледви чи вратує Німеччину економічно. Тут треба основної акції. Треба би раз остаточно усталити квоту відшкодовань і урегулювати ліквідацію довгу на основі дійсної можности сплати, на основі ґарантій.

Се потягне за собою питання забезпечення Франції, котра є в дійсности ізольована, а через те хапається одинокого способу оборони: армії. Та се не може довго тревати, бо спричинить банкротство Франції. Одиноким засобом, на який можливо числити, є Союз Народів, котрий повинен дати Франції відповідні ґваранції. Отсе, разом з допущенням Німеччини до Союза Народів може поправити положення Европи. Та зайва річ числити на приступлення Америки до Союза. Теперішне правительство Америки не бачить можности взяти такого кроку під розвагу. Всеж таки, коли Америка приступить колись до Союза, то се не буде в характері аліянта, але як рівнорядна держава, так як вона брала участь в останній війні. Иншими словами, Америка не має наміру ангажувати себе союзним договором. („Таймс", 4. IX. 1922.)

Сесіль про допущення Німеччини до Союз. Народів.

„Н. фр. Пр." поміщує інтервю свойого кореспондента в Парижі з льордом Робертом Сесілем в справі допущення Німеччини до Союза Народів.

На питання, чи Німеччина може на певно числити на допущення її до Союзу Народів, дав Сесіль потакуючу відповідь і підчеркнув, що не вірить в можливість спротиву Франції в тій справі. Що торкається знов положення Німеччини, то є воно дійсно гірше чим Угорщини, за якою заявився Анотонімо спротиву репараційної комісії. Минулого року був Союз рішучо більше прихильно настроєний зглядом Німеччини чим тепер. Також загальне політичне положення давало Німеччині о много кращі вигляди в тій справі. Крім того поширилася також вістка, що Німеччина стремить не тільки до допущення її в склад Союзу, але хоче Союзови шкодити і бажає йому неуспіхів. Що торкається знов подорожі Льойда Джорджа до Женеви, заявив Сесіль, що нічого близшого про це не знає. На його погляд, Льойд Джордж хоче в цей спосіб доказати свою пошану для Союзу і заперечити рівночасно поголоскам, немов би він ставився рівнодушно до цієї установи.

Що до поголоски, немов би Німеччина домагалася перенесення одного мандату для деяких своїх б. кольоній, заявив Сесіль, що Німеччина повинна зрозуміти, що це мусілоб потягнути за собою згоду всіх сигнатарних держав, а тим самим й ревізію версайльського договору.

Сесіль заперечив також поголоску про вороже становище Америки зглядом Німеччини, мовляв Зєдинені Держави не згодяться на допущення Німеччини до Союзу Народів. Наоборот, бажанням Америки є, щоби допущенням Німеччини доповнено Союз Народів, бо це булоб для Америки свого рода ґарантією миру в Европі. Наприкінці заявив Сесіль, що відокремлене становище Німеччини принесло би шкоду не тільки Німеччині, але й Союзови Народів.

З польських справ

Конвент сеніорів.

Конвент сеніорів склав плян праці Сойму на біжучу сесію. Маршалок Тромпчиньскі предложив пропозиції уряду. Уряд поділив усі справи на три категорії: необовязкові, дуже бажані і бажані справи. Законопроєкт про „samorząd dla trzech województw Wschodniej Małopolski" приділений до категорії „koniecznych". Підчас дискусії заявив п. Гломбіньскі, що його партія не погоджується на цей законопроєкт та противиться негайности, з якою уряд передає цей проєкт на розгляд Соймові. Пан Гломбіньскі запропонував, щоби той законопроєкт без дискусії передано було Соймом зразу після першого читання конституційній комісії. Конвент сеніорів згодився на цю пропозицію.

Сойм.

На першому засіданню осінньої сесії Сойму передано до комісії законопроєкт про будівлю порту у Ґдині, принято постанови водяної комісії, порішено закон про права Хжановського повіту на державну позичку 200 міліонів марок на будівлю ґімназійного будинку і и. Маршалок відчитав низку негайних внесень у звязку з ріжними законопроєктами та заявив, що відбудеться перше читання тих законопроєктів, бо вже слідуючого вівтірка Сойм закінчить свою діяльність. Є це законопроєкти про зрівнання польської грошевої одиниці до золотого франка, про випуск 8-процентової державної позички, про державний кредит у П. К. К. П., про дальшу позичку на покриття дефіциту в сумі 370 міліярдів марок, вкл. з сумою 150 міліярдів, про яку казав закон з дня 8. VII. 1921., про пільги для нових будівель, про зміну виборчої ординації, про поширення сітки шляхів і т. и.

Клопоти з саморжондом.

Сойм одіслав законопроєкт про samorząd („автономію") для львівського, тернопільського і станиславівського воєвідств до конституційної комісії.

На нарадах конвенту сеніорів виявилося, що проти урядового проєкту „автономії" Wschodni-ої Małopolski є не лише праві але й ліві, особливо П. П. С. та Визволене.

Так само відіслано до комісії негайну пропозицію уряду у справі тимчасових спільних автономних установ у краківському, львівському, станиславівському і тернопільському воєвідствах. До таких установ мали би належати краєве бюро шляхів, меліораційне бюро, патронат рільничих спілок і т. п.; вони підлягали би воєвідській управі у Львові.

Теодоровіч і Ґломбіньскі — нашими добродіями.

Довідуємося із польських джерел: Конституційна комісія сейму радить над державним законопроєктом про автономію для трьох воєвідств „Всьодньої Малопольскі". Делегати кс. Котуля (кат.-люд.) і Черневскі (хр.-дем.), висловилися проти урядового проєкту. Архієпископ Теодоровіч виступив з великою філіпікою у користь урядового законопроєкту. Короткий зміст його промови такий: „Опінія краю, справедливість і розум каже дати автономію національним меншостям (!!). За принаттям урядового законопроєкту про самоуправу львівського, станиславівського і тернопільського воєвідств промовляють арґументи про законодатну політику, щоби проминути небезпеку інтервенції з зовні: користь з цієї автономії така, що західні держави, погоджуючися на цю автономію, посередньо признали би суверенність Польщі над Східною Галичиною. Однак з огляду на національну боротьбу у Сх. Галичині слід би скласти проєкт про тамошню автономію таким робом, щоби усунути всякі натяки на відокремлення Східної Галичини".

Опісля п. Гломбіньскі предложив іменем зєднчення людово-народового окремий проєкт автономії 3-ох воєвідств Східної Галичини. Цей проєкт піде під розгляд конституційної комісії вкупі з урядовим проєктом. П. Недзялковскі зголосив від імени ППС. резолюцію, яка пропонує територіяльну автономію Сх. Галичини. За цю пропозицію голосували лише соціялісти, туґутівці та дел. Ґрінбаум. Конституційна комісія склала підкомісію у складі представників пяти партій, які стоять на ґрунті проєктів уряду та Гломбіньского. Недзялковскі зрікся місця належного ППС. у підком., заповідаючи що ППС. внесе свій проєкт автономії, як вотум меншости.

Мир і тишина.

Стапіньскі зголосив у соймі негайний запит про непорядки і розрухи на Гор. Шлеську.

Експозе Ястшембского.

З Варшави доносять до польських часописів, що експозе польського міністра фінансів Ястшембского викликало фатальне вражіння. Та промова не принесла в дійсности нічого нового.

Бо як пишуть польські часописи, Поляки й без неї знали, що до дня 10. вересня ц. р. емісія польських банкнотів виносила 410 міліярдів, що довг польської держави в Краєвій Позичковій Касі росте з дня на день, що засоби чужих валют з такійже степені тануть і т. д. Фінансова нужда Польщі загально відома, але на її злагіднення Ястшембскі яку не оголосив. Програма сан ції фінансів, яку пропонує Ястшембскі наївна і зівсім не далекозора.

Польські вибори.

„Христ. Союз Нац. Єдности" зголосив вже свої лісти кандидатів до сойму та сенату. До сойму кандидують на перших місцях такі „заслужені патріоти і піонїри myśli narodowej", як Корфанти і Грабскі, Дудановіч, Баліцка, Кухарскі і и.; на лісті кандидатів до сенату пишаються м. и. імена Тромпчиньского Скірмунта і Теодоровіча.

З польського сойму.

На засіданню 22-го ц. м. польський сойм ратифікував варшавську умову з 17 березня 1922 поміж Польщею, Естонією і Латвією. Фінляндія, представники котрої брали участь у нарадах над договором — згодом не ратифікувала його; так само Литва відмовилася від участи у цій угоді.

Не хочуть польської валюти.

Дня 21. ц. м. відбулася в Катовицях, столиці т. зв. „польського" Горішнього Шлеська, конференція делегата польського міністерства фінансів з представниками великого промислу. Порушено питання заведення бонів як помічного платного середника. Після півторагодинної дискусії рішено на „польському" Шлеську полишити на далі німецьку валюту.

Справа „саможонду".

Конституційна комісія польського сойму радила оноді над рефератом Гальбана про воєвудську автономію з особлившим узглядненням трьох воєвудств Східної „Малопольскі". На засіданню був присутний Новак, Каменьскі і представник міністерства закордонних справ. Принято ряд статей.

Ще один міліярд недобору.

З Варшави доносять, що переведення конечних приготовань до польських виборів винесуть після теперішних обчислень 1 міліярд п. марок.

Торговельний договір з Росією

До Москви виїзджає керманич польського міністерства промислу і торговлі Штрасбурґер, щоби відбути конференцію з Красіном з

звязку з пертрактаціями о російсько-польський торговельний договір.

„Центрум".

Дня 22. ц. м. уконституувалося у Варшаві нове польське сторонництво під назвою „Центрум". Та нова партія не є бльоком поодиноких партій і соймових клюбів, але самостійна політична партія. Програма нової польської партії має спиратися на очеркнено демократичних основах. На цілість цеї партії склалися такі групи: Народово Людове Зєдночене, Зєдночене Мєщаньске, Клюб Католіцко-Людови і безпартійні групи, які визнають бувшого польського премієра Пониковского своїм представником. Зачувати, що підчас виборів „Центрум" виступить зі самостійною лістою в львівському окрузі.

Совітська Росія.

Террор.

В Макарєві большевиками постріляно робітників Смірнова й Суслова, які агітували проти продовольчого податку.

Пошести.

„Ізвестія" повідомляють з Самари: Самарська губ. охоплена пошестями. В повітах зареєстровано 1113 чоловік, хворих на тиф, дезинтерію, цингу. Найбільш грізною пошестю являється малярія. Вона охопила цілу губернію. На малярію хворіє не десятки тисяч, а без прибільшення сотки тисяч людей. Нема села, де не булоб цієї пошести. Хворіють цілими родинами. Хворим доводиться лежать по 2—3 тижні; серед дітей відсоток захорувань доходить до 75. Досить часто трапляються випадки смерти від цієї пошести. Вмирають найбільше ті, у яких організм не окріп після голоду.

Стан петербурської промисловости.

„Екон. Жизнь" повідомляє, що в цьому році в Петербурзі працює коло 300 промислових підприємців проти 2000 в 1912 році. Сировиною петербурська промисловість забезпечена на три місяці, паливом — приближно на пять місяців.

РІЖНІ ВІСТИ.

Ірляндський конституційний закон.

З Дебліна доносять, що ірляндський парлямент прийняв в другім читанню конституційний закон 47 голосами проти 16.

Закінчення бельгійсько-німецьких переговорів.

З Берліна доносять, що дня 21. п. м. закінчено там бельгійсько-німецькі переговори. Бельгія одержить в понеділок скарбові бони. Будуть вони заосмотрені гарантійними підписами представників нім. державного банку.

Бої в Ірляндії.

З Льондондеррі доносять, що в часі боїв в околиці Слайдж погиб посол до ірляндського парляменту Девінс. В згаданих боях ранено 8 жовнірів, а 30 попало в полон.

Зєдинені Держави візьмуть участь в конференції Близького Сходу.

„Н. Йорк. Гер." доносить з Уошінгтону, що Зєдинені Держави візьмуть правдоподібно участь в мировій конференції, яка торкає Близького Сходу, але тільки в ролі обсерватора.

Податок на чужинців.

„Данцігер Цтг." помістила дня 21. ц. м. статтю, в якій висунено предложення наложити податок на всіх чужинців, що прибувають до Данцігу. Денник думає, що в цей спосіб побільшиться державні доходи.

Уступлення Ґаспарі?

Італійські денники обговорюють можливість димісії кардинала Ґаспарі зі становища папського секретаря при Ватикані.

Совітсько-китайські переговори.

З Пекіну доносять, що китайський уряд прийняв предложення Йоффе в справі відновлення приязних економічних взаємин між совітами і Китаєм. Місцем переговорів визначено Пекін.

Економічна конференція в Уошінґтоні.

„Н. Йорк. Тріб." доносить, що президент Гардінґ задумує скликати до Уошінгтону економічну конференцію в справі навязання економічних взаємин між Европою і Америкою. В політичних кругах надіються, що на брісселській конференції дійде до управильнення справи репарацій і взаїмних зобовязань союзників в Европі так, що завдання уошінгтонської конференції буде у великій мірі упрощене.

Два нові вибухи бомби.

В суботу 23. вересня вечером о год. 7 наступила експльозія бомб у будинку Наукового Тов. ім. Шевченка при вул. Чарнецького ч. 24. Вибух ушкодив стіну, висадив подвійні двері і витовк багато шиб. Жертв у людях не було. Поліція, яка зараже явилася на місци випадку, сконстатувала, що динамітовий набій був підложений під сходами в партері.

Тогож самого дня о год. 8 веч. в Академічному Домі при вул. Супіньского, в будинку, де міститься тепер жіноча гімназія, експльодував динамітовий набій в печі центральної огрівальні, яка міститься в пивниці. Наслідком експльозії завалилася пивниця, упала частина стіни і улягла повному знищенню центральна огрівальня великої вартости. Експльозія була так сильна, що її було чути в цілому Львові і в околиці. Хто підложив бомби — не відомо, але коли пригадати собі всі заклики польської преси до реваншу за мнимі „саботажі", то ті вибухи не є жадною тайною.

Бомби на провінції.

Дня 3. вересня в ночи вибухли дві бомби в будинку української гімназії в Долині. Експльозія спричинила великі шкоди.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Росія і сусідні держави в справі Сходу.

Льондон. (ПАТ.) В радіо телеграмі з Москви совітське правительство заявило, що не згодиться на отворення проток для воєнних кораблів усіх держав, а також на контролю Англії в протоках без згоди держав, які мають життєві інтереси з Чорним морем. Совітське правительство не визнає ніякого режіму в протоках, а навіть уже усталеного де факто, але без порозуміння з Росією. Совітська телеграма підчеркує, що Італія, Росія і Туреччина заключили в Москві 1921 р. договір, який признає право усталення оконечних міжнародніх статутів для проток, виключно державам, що сусідують з Чорним морем. Росія, Туреччина, Україна і Грузія піддержуватимуть цю точку погляду навіть тоді, колиб цей погляд попирано оружною перемогою сухопутних і морських сил.

Приготування Кемалістів.

Льондон. (ПАТ.) Райтер доносить з Царгорода: Війська Кемаля Паші стоять у Ісміді. Туди виїхав також Кемаль Паша. Здається, що Кемалісти насамперед пробуватимуть атакувати Царгород, а щойно потім Чанак.

Рим. (ПАТ.) На думку „Месаджеро" Туреччина домагається звороту всеї провінції Тракії з Адріянополем включно. Франція й Італія мали зробити демарш у Кемаля Паші, дораджуючи йому виминати всіх актів, ворожих Англії, котрі могли би оправдати акцію Англійців, які дальше роблять військові приготування. Ген. Пеллє думає, що Турки рішені зайняти Царгород і Тракію за всяку ціну перед зимою, навіть тоді, колиб ужиття сили спричинило воєнну пожежу в Царгороді. Приготування повстанців-Кемалістів відносно Тракії посунені дуже далеко і загрожують союзникам, які є в Царгороді, небезпекою, що найдуться між двома огнями.

Анґлія і східна справа.

Льондон. (ПАТ.) Райтер. Хоча пороблено всі засоби для оборони проток, англійське правительство зовсім не хоче спровокувати неприятельську акцію. До війни може дійти лише тоді, коли Кемалісти заатакують невтральну стрефу. Тому ключ до дальшого розвитку подій є в руках Кемаля Паші. Англія не шукає для себе ніякої користи і не веде ніякої особистої політики. Її найблизчий інтерес лежить у справжній невтралізації проток і повній забезпеці свобідної плавби для всіх прапорів.

Л. Джордж і сх. справа.

Льондон. (ПАТ.) Л. Джордж заявив журналістам, що було [illegible] бажанням, щоб Царгород і Дарданелі поставити під оборону [illegible] Народів.

Становище Югославії.

Париж. (ПАТ.) „Матен" пише, що білгородське правительство задумує на випадок, колиб Англія піддержувала своє домагання щодо висилання військ, поставити зі своєї сторони яко услівя розоруження Мадярщини і Болгарії, предвиджене мировим договором. Колиж відмовлено би цьому жаданню, Югославія зажадала би стратегічної регуляції болгарської і мадярської границі. На раді міністрів обговорювано також справу домагання від Італії деяких концесій. Ухвала щодо цього не запала.

Заговір в Атенах.

Атени. (ПАТ.) Викрито тут заговір, що мав на цілі поваленнє теперішного державного устрою Греції. В звязи з цим арештовано начального військового лікаря Опільоса. Мають послідувати дальші арештування. Монархістична і правительственна преса домагається заведення воєнного стану.

Вбивство Дзержинського й Урицького.

Париж. (ПАТ.) Авас потверджує вістку про замах на звісного терориста, предсідника чрезвичайки Дзержинського. Замах зручно приготований виконано в пятницю, коли Дзержинський думав, що не грозить йому ніяка небезпека. Становище предсідника Чека обняв Петерзон, яко наслідник Урицького, котрого вбито також.

Турки війшли до невтральної стрефи.

Льондон. (ПАТ.) Авас з Царгорода: Вчора війшла турецька кавалерія до невтральної стрефи в околиці Чанака. На нині передполуднем визначена конференція між англійським генералом і турецькими парляментарами.

МАЛИЙ ФЕЛЄТОН.

З дороги життя.

Бомба.

Втікайте люде від „Просвіти",
Бо там гремлять вже динаміти
В старі, понурі катакомби
Сховали гайдамаки бомби.
У вечір громом загреміло —
Там де Книгарня, там де „Діло"
Збудився Гонта Залізняк
Кричить так зграя посіпак
Сензація! Радіє дух!
Сензація! Веселість, рух.
— Ach bierz ich w cugle, daj im
[w bok!
Горлає денникарський шмок.
І крик іде в широкий світ:
У Львові бомби, динаміт.

Миттять багнети не на жарт,
У кождих дверях двайцять варт
Агентів рої, сила божа
Для нас це почетна сторожа.
Перекупки ведуть деспути:
— A co tam słychać? Що там чути?
В шинках горлає зграя пяна
— Тюрма! Багнети для „кабана".

Та ми вже знаєм хитрі штуки
Ми знаєм чиї подлі руки
Зробили той експеріment,
Щоб зруйнувать наш фундамент.
Нас не злякає весь той смрід,
Ні екразіт, ні динаміт.
Нас не сполошать мов ту квочку.
Pardon — пан цензор — тут дам
[точку.

Чмелик.

НОВИНКИ.

— **Арештовання.** В пятницю 22. ц. м. переведено двократну ревізію у п. Храпкової, замешкалої в домі Ставропігії. Арештовано обох синів п. Храпкової Богдана і Стефана. Крім того арештовано замешкалих там учеників учит. семинара Петра і Романа Гаруха. Арештованих примкнено в поліційних арештах при вул. Яховича.

— **Ревізії.** В звязку із вибухом бомби в будинку „Просвіти" львівська поліція переводить сьогодні ревізії у приватних осіб і в ріжних інституціях, як в „Соколі" і в „Земельному банку".

— **Урожай.** Міжнародній рільничий інститут в Римі оголосив статистику збору жнив цего року. Збір пшениці в цілій Европі за виїмком Росії виносить 39,200.000 тон. В порівнанню з минулим роком урожай збільшився на 7 прц.

— **„Eksplozja w redakcji „Dila".** Польська преса у фантастичний спосіб інформує читачів про вибух бомби в домі „Просвіти". Брехні, підюджуванням і наклепам нема кінця. Наприклад „Kurjer Stanisławowski" доносить, що експльозія мала місце в редакції „Діла". Мабуть в голові редактора „Kurjera" експльодувала глупота і наробила стільки гуку на сторінках того кресового органу.

— **До наших дописувачів.** Звертається увагу, що дописі прислані до нашої редакції повинні бути писані читко чорнилом і на одній сторінці аркуша. Інформації мусять бути річеві, оперті на фактах і короткі. Дописі без підпису не поміщується.

— **Заручини б. цісаря Вільгельма.** „N. W. Tagblatt" доносить, що б. цісар Вільгельм заручився на днях з вродливою і багатою княгинею Райс, вдовою по князю Шенайх. Наречена Вільгельма має 35 літ і є матірю 4 дітей.

За редакцію відповідає Володимир Целевич.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10